

K obranné operaci vševojskové armády

Podplukovník Jan Štefka

Rozhodné vítězství v boji řeší jen útočná operace. Obrannou operaci pokládáme za dočasný a vynucený druh bojové činnosti. Může být vedena jak v počátečním období války, tak v jejím průběhu. Povede ji vševojsková armáda buď všemi silami a prostředky, nebo svou částí. Přechod do obrany všemi silami a prostředky považujeme za výjimečný případ.

Obranná operace počátečního období války může být vedena na druhorádém strategickém směru, kde z politických nebo vojenských důvodů a z jiných příčin se nepředpokládá útočná operace.

Nelze vyloučit i takový případ, kdy útočné operaci frontu na válčišti budou předcházet úporná obranná sražení na jednom nebo na několika směrech tohoto válčiště. K této situaci může dojít tehdy, podaří-li se nepříteli nás předejít v rozvinutí sil a prostředků a přejde-li do útoku pozemními silami vzápětí po hromadném úderu nebo současně s ním.

V tomto případě bude nucena armáda prvního sledu frontu přejít na některém úseku neprodleně do obrany a na jiném úseku vést střetné sražení s uskupením nepřítelů, které proniklo na naše území. V této situaci přejde i front dočasně částí sil do obrany, aby mohl odrazit nepřátelský útok, zabezpečit rozvinutí svých hlavních sil a přejít do rozhodného útoku (protiútku). Tato obranná operace bude probíhat za úporného boje obou stran o uchopení a udržení iniciativy.

S přechodem vševojskové armády do obrany počítáme zejména v průběhu útočné operace frontu. Bude to v případech, kdy se nepříteli podaří do-

sáhnout na určitých směrech převahy, zvláště v jaderných zbraních a také v ostatních silách a prostředcích, přejít do protiúderu nebo do protiútku s cílem zastavit útok frontu. Při přechodu vševojskové armády do obrany bude nutné, aby po zhodnocení situace vydělal velitel frontu nutný počet jaderných úderů. Velení armády musí pak v omezených časových lhůtách zabezpečit řadu opatření, která umožní odrazit nepřátelský protiúder (protiútok), zničit jeho hlavní uskupení a přejít do dalšího útoku.

Tato opatření spočívají především v efektivním použití vlastních raketových jaderných prostředků, kterých zpravidla nebude mít armáda v dané situaci dostatek.

Hlavními cíli, na které bude nutné provést úder (spolu s raketovými jadernými prostředky frontu) jsou nepřátelské prostředky hromadného ničení a hlavní uskupení nepřátelských pozemních vojsk (zvláště tankových), připravujících se k protiúderu (protiútku). Způsoby a druhy úderu bude třeba volit po pečlivém zhodnocení cílů, aby se dosáhlo maximálního účinku. V příznivých povětrnostních podmínkách a terénních podmínkách bude výhodné provést část úderů pozemních.

Dalším hlavním opatřením je promyšlený manévr k přechodu z útočné do obranné sestavy, k získání dostatečné hloubky obrany na předpokládaných směrech útoku nepřítelů a k vytvoření silných záloh (druhého sledu), zvláště tankových, k zabezpečení vysoké aktivity obrany.

K získání času pro toto opatření bude výhodné, kromě raketových jaderných úderů, využít i předsunutých od-

řadů v síle motostřeleckého (tankového) pluku (praporu), popřípadě vzdušných výsadků, které úpornou obranou výhodných prostorů (např. komunikací, přeprav apod.) před určeným předním okrajem přinutí nepřítele ke zpomalení tempa přesunu, k rozvíjení a tím i k vytváření výhodných cílů pro vlastní jaderné úder. V některých případech bude možné využít svazků působících odtrženě od hlavních sil armády. Takový svazek může podle rozhodnutí velitele armády organizovat zabezpečovací pásmo k přehrazení důležitých směrů a manévrou obranou důležitých prostorů umožnit hlavním silám armády zaujímat obranu mimo dotyk s nepřítelem a získat čas pro organizaci obrany.

Budou-li účinky jaderných úderů a výsledky boje představených odřadů obzvláště úspěšné, je nutné mít připraveny svazky k využití těchto účinků a dovršení porážky nepřítele. Možné varianty přechodu armády do obrany viz schéma 1 a 2.

V obou případech, jak v počátečním období války, tak i v jejím dalším průběhu, budou tedy **armádní obranné operace vynuceným a dočasným způsobem bojové činnosti**. Vševojsková armáda bude přecházet do obrany zpravidla v zájmu úspěšného plnění úkolů hlavních sil frontu na směru rozhodující činnosti. V souvislosti s tím budou i různé cíle a úkoly armády v obraně.

Hlavním cílem armádní obranné operace v počátečním období války může být zabránit nepříтели, aby nepronikl na naše území a zabezpečit soustředění a rozvinutí hlavních sil frontu k přechodu do útoku. Ke splnění tohoto cíle mohou být stanoveny armádě tyto úkoly:

— obsadit a bránit důležité prostory v příhraničním pásmu;

— zničit hlavní síly nepřítele při jejich rozvíjení do boje nebo v průběhu obranného sražení;

— zabezpečit přechod vojsk armády do rozhodného útoku.

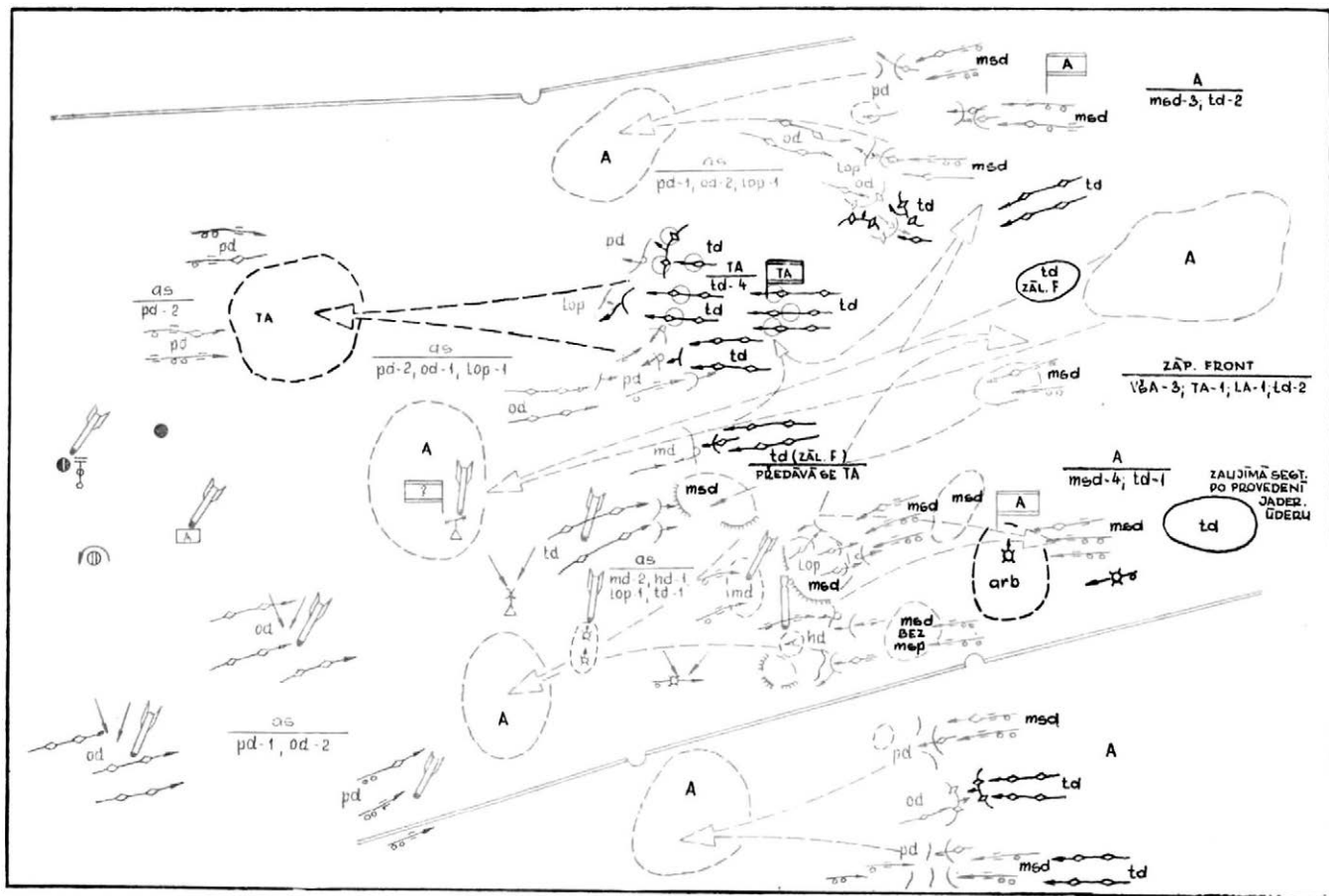
Při nenadálém přechodu nepřítele do útoku může mít vševojsková armáda za úkol rozbít hlavní síly útočícího nepřítele v příhraničních prostorech, udržet důležité (klíčové) prostory a postavení a zabezpečit rozvíjení hlavních sil frontu pro přechod do útoku.

Cílem obranné operace armády v průběhu útočné operace může být zastavit a spolu s dalšími silami frontu odrazit protiúder nebo protiútok nepřítele, který je v převaze a zabezpečit hlavním silám frontu pokračování v útoku. Vševojsková armáda má pak za úkol rozbít hlavní protiúderné uskupení nepřítele a zabránit mu vyjít do týlu vojsk frontu.

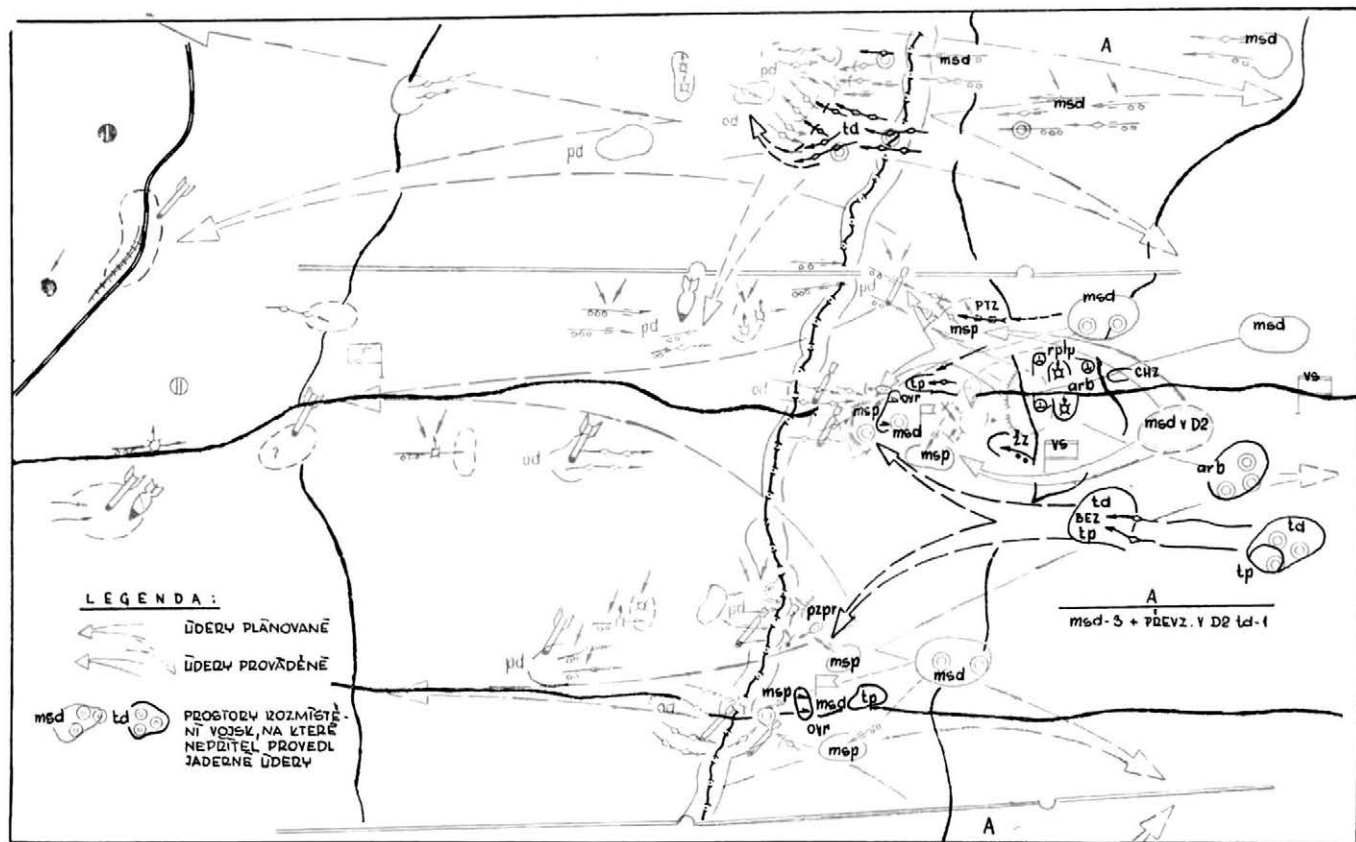
Soudobé obranné operace se vyznačují oboustranným a překvapivým použitím raketových jaderných zbraní, vysokou aktivností, rozsáhlým manévrem sil a prostředků, rozsáhlostí protizteží a protiúderů se současnou úpornou obranou hlavních klíčových prostorů. Kromě toho se také vyznačují dovedným využíváním terénu, vytvářením zátarasů, hlubokým členěním sil a prostředků a rozptýlením jejich prostorů rozmístění. Boje a sražení budou probíhat na vzájemně izolovaných směrech s úpornou obranou ohnisků odporu a rajónů obrany taktickými jednotkami, útvary a svazky, při souvislých frontách a se značnými mezerami mezi nimi a jejich vysokou aktivitou a manévrovací schopností.¹⁾

¹⁾ V současné terminologii v sovětských materiálech je používáno termínu rajón pro všechny taktické stupně bez výjimky. Domnívám se, že je to tak výstižnější pro učení sil a prostředků v bráněném prostoru, protože dřívější termíny v češtině (např. postavení, úsek, pásmo) nevystihují správně současný stav.

PŘECHOD VŠEOVJŠKOVĚ ARMÁDY DO OBRANY V ÚTOČNĚ OPERACI FRONTU

PŘECHOD VŠEOVSKOVÉ ARMÁDY DO OBRANY V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Učlenění armády v obraně

Velení NATO předpokládá, že neefektivnějším způsobem zahájení příští války je nenadále napadení, zahájení jaderným útokem. Tím si chce nepřítel v krátké době vybojovat jadernou převahu a zabezpečit uchopení strategické iniciativy již na začátku války. Hromadným použitím jaderných zbraní předpokládají zničit raketové jaderné prostředky ozbrojených sil zemí Varšavské smlouvy, vytvořit mohutné jaderné bariéry a zabránit přeskupení vojsk, zvláště vyvedení operačních a strategických záloh z hloubky, rozbit naše uskupení prvního strategického sledu a tím zabezpečit úspěšnou činnost svazů pozemních vojsk NATO k využití účinků jaderného útoku.

První útočné operace chtějí vést silami skupiny armád na hloubku do 400 km, v pásmu do 200—400 km, středním tempem 30—50 km za den (24 hod.). Skupina armád má být učleněna do jednoho sledu se silnými zálohami. Útok mají vést silná tanková uskupení na samostatných směrech výhodných pro činnost vojsk a směřujících do týlu uskupení našich vojsk. Činnost těchto uskupení má být zabezpečena hromadným použitím jaderných zbraní a širokým použitím vzdušných výsadků, vysazovaných do hloubky 50—200 km. Zasazení záloh skupiny armád se plánuje nejčastěji do splnění první etapy operace, v hloubce 150—200 km, k rozvíjení útoku na směr hlavního úderu.

Hromadným použitím raketových jaderných prostředků může nepřítel způsobit v krátké době vážné ztráty vojskům při zaujímání obrany, vytvořit v ní větší mezery a rychleji prolomovat do značné hloubky. **Proto v soudobých podmínkách může být cíl obrany dosaženo především dovedným použitím raketových jaderných a che-**

mických zbraní včasným zničením nepřátelských jaderných prostředků a úderných uskupení, smělou manévrovou činností vojsk, protiztečemi a protiúderem ke zničení vklínivších se sil nepřítele a pevným držením klíčových prostorů na hlavních směrech.

Učlenění soudobé obrany musí proto zabezpečovat široké použití raketových jaderných zbraní, rychlé manévr silami a prostředky podél fronty i z hloubky, ochranu hlavních sil a prostředků před zničením jadernými, chemickými a dalšími prostředky nepřítele. Kromě toho musíme obranu organizovat s cílem oklamat protivníka tak, aby nezjistil skutečnou sestavu sil a prostředků armády a znesnadnit mu volbu objektů pro cíle jaderného a chemického napadení.

Učlenění obrany vševojskové armády zahrnuje operační učlenění vojsk, systém palby a ženíjní vybudování terénu.

Operační učlenění představuje takovou sestavu vojsk pro obranu, která je schopna úspěšně odolávat širokému použití zbraní hromadného ničení. Určuje se na základě zámyslu operace a závisí na úkolu armády a podmínkách situace při přechodu armády do obrany. Musí také odpovídat množství a druhu jaderných nábojů přidělených armádě a složení armády. Při určování operační sestavy je nutné brát v úvahu možnosti nepřítele na předpokládaných směrech jeho činnosti, sestavu jeho vojsk, možný charakter jejich činnosti a taktický charakter terénu v pásmu armády.

Operační učlenění armády zpravidla tvoří:

- armádní raketová brigáda;
- svazky prvního a druhého sledu;
- vojska PVO armády;

— zálohy různého určení (CHZ, ŽZ, PTZ, VŠZ) a

— pohyblivé odřady zatarasovací.

V soudobých podmínkách je účelné členit sestavu armády do dvou sledů. Takové učlenění (se silným druhým sledem) zabezpečuje aktivní a vysoce manévrovou činnost vojsk, umožňuje silami prvního sledu způsobit nepříteli značné ztráty a zasazením druhého sledu rozbít hlavní síly nepřitele a v příznivých podmínkách přejít do útoku.

V počátečním období války, vzhledem k omezenému množství sil a prostředků armády, může být operační sestava armády učleněna do jednoho sledu, je však nutné vytvořit silnou vševojskovou zálohu.

Při organizaci obrany na podružných směrech může být sestava armády učleněna rovněž do jednoho sledu a divize prvního sledu je účelné včlenit do větší hloubky.

Do prvního sledu armády je výhodné vydělovat menší část sil a prostředků. To umožňuje uchovat hlavní síly armády ke zničení nepřitele, který se vklíní do obrany.

Úkolem svazků prvního sledu bude s využitím výhodných terénních podmínek udržet klíčové prostory obrany na směrech pravděpodobného útoku nepřitele.

Budou-li v pásmu obrany armády 2—3 tankové směry, mohou být v prvním sledu 2—3 divize. Jejich hlavním úkolem pak bude nedovolit nepříteli z chodu prolomit obranu, přinutit ho rozvinout hlavní síly a tím vytvořit příznivé podmínky pro jejich zničení hlavně jadernými údery. V obranné operaci armády v počátečním období války budou plnit divize prvního sledu hlavní úkol — udržet důležité klíčové prostory v přihraničním pásmu a zabezpečit rozvíjení hlavních sil armády pro další přechod do útoku.

Divizím prvního sledu se určuje k obraně prostor, který může být různě široký a hluboký. Bude to záviset hlavně na důležitosti bráněného směru, předpokládaných možnostech nepřitele, množství sil a prostředků divize, které má v dané situaci k dispozici, a na terénu. Bude nutno počítat s tím, že v počáteční fázi nepřátelského útoku bude velitel divize odkázán jen na vlastní síly a prostředky, jejichž bojeschopnost může být značně narušena jadernými údery nepřitele při vyvádění vojsk. Vzhledem ke složitosti a nejasnosti situace je jedním z předpokladů úspěchu iniciativa a rozhodnost velitelů svazků, útvarů i jednotek.

V určeném prostoru obrany divize organizují obranu jeho nejdůležitějších částí pluky prvního sledu. Část sil divizí prvního sledu bude nutné vyčlenit do druhého sledu (zálohy) a je určena k manévru a protiztečím.

Pluk bude zpravidla bránit prostor (rajón) široký 10—15 km a přibližně stejně hluboký, divize 20—30 km široký (na podružných směrech a v těžko dostupném terénu až 50 km).

Mezi divizemi prvního sledu se určuje rozhraní, přičemž se berou v úvahu mezery v bojové sestavě divize i mezi divizemi. Podle terénu mohou být tyto mezery široké 10—30 km. Mezery mezi útvary a svazky při jejich přechodu do obrany vyplývají z jejich předcházející útočné sestavy (útočí na směrech) a hlavně z charakteru terénu na směrech předpokládaného útoku nepřitele. Nutno je však zabezpečovat průzkumem, palbou i manévrem části sil a prostředků (zvláště protitankových), podle jejich významu.

Šířka obranného pásma armády bude rovněž různá. Budou-li v prvním sledu armády 2—3 divize, může být šířka pásma obrany 80—100 km, budou-li v prvním sledu armády více než

3 divize, může být pásmo obrany široké 120—150 i více kilometrů.

Druhý sled armády se určuje k dokončení rozbití uskupení nepřítele, který se vklíní do obrany armádním protiúderem, vedeným vzápětí po jaderných úderech. Tento protiúder může být veden na jednom až dvou směrech a hlavní jeho údernou silou jsou tankové svazky.

Divizím druhého sledu se kromě toho určuje ničit vzdušné výsadky a části sil druhého sledu může být použito i k náhradě ztrát divizí prvního sledu, které utrpěly značné ztráty jadernými úderem nepřítele. Některé svazky druhého sledu nebo jejich části mohou zaujmout určené a připravené úseky terénu v hloubce s úkolem pevně je udržet a odrazit útok nepřítele palbou a manévrem.

Rozmístění svazků druhého sledu musí odpovídat zámyslu operace a zabezpečovat jeho přechod do útoku bez složitého přeskupování. Svazkům druhého sledu nebo vševojskové záloze se určují hlavní a záložní prostory rozmístění, směry protiúderů (čáry rozvinutí na nich) a také prostory nebo směry, které musí udržet.

Prostory rozmístění divize druhého sledu a záloh všech druhů se určují na takovou vzdálenost od divizí prvního sledu, která vylučuje možnost jejich současného napadení sborovými raketovými jadernými prostředky nepřítele a zabezpečuje volnost manévru a jejich současné vyvedení do protiúderu. Vzdálenost mezi těmito prostory a při rozmístění útvarů uvnitř prostorů musí umožňovat protiatomový manévr a odpovídat požadavkům OPZH. Svazek druhého sledu se rozmísťuje v prostoru 400—600 km².

Pro raketová vojska armády se připravují hlavní a záložní prostory, vzdálené od předního okraje podle daných norem.

Z výše uvedeného vyplývá, že pásmo obrany armády může mít hloubku do 150 km a s týlovými útvary a zařízeními 200 i více kilometrů.

Základ soudobé obrany tvoří účelné a centralizované použití raketových jaderných zbraní, vysoká manévrovost a aktivnost vojsk armády ve spojitosti s úpornou obranou důležitých klíčových prostorů, dovedná organizace a využití palby ostatních klasických prostředků.

Raketovými jadernými prostředky armády a svazků můžeme ničit nepřítele na dalekých přístupech, zdržet zahájení jeho útoku, protiúderu, a tím získat čas k zaujetí obranné sestavy vojsk (přeskupení) a k jejímu nejnějším ženižnímu zabezpečení. V některých případech, za zvlášť příznivých okolností, bude možné jadernými úderem i znemožnit nepřátelský útok (protiúder).

Rozhodující úlohu sehraje raketové jaderné zbraně a jiné prostředky hromadného ničení nepřátelských sil, kterým se podařilo vklínit se na některých směrech hluboko do obranného pásma armády.

Hlavními činiteli k dosažení porážky útočícího nepřítele jsou tedy raketové jaderné prostředky a do velké hloubky učeně uskupení sil a prostředků armády, zvláště jejího druhého sledu a záloh.

Druhý sled armády, zvláště její tankové svazky a zálohy armády musí být připraveny k rozsáhlé aktivní manévrové činnosti, využít účinky jaderných úderů určených k dovršení úplné porážky nepřítele, který se vklíní, a přejít do útoku.

Proto musí velitel a štáb armády vyvinout maximální úsilí a vytvářet silný druhý sled nebo vševojskové zálohy, někdy i za cenu oslabení svazků prvního sledu nebo zkrátit frontu a využít výhodného terénu. V průběhu

obraněho boje pak musí zaměřit svoji pozornost na obnovení druhého sledu a záloh.

—☆—

Systém palby. Základem palebného systému jsou údery raketových jaderných prostředků armády a svazků, doplňované údery letectva, palbou dělostřelectva a tanků normální i chemickou municí.

Systém palby se vytváří v souladu se zámyslem velitele armády pro obrannou operaci a musí především zabezpečovat rozbití uskupení nepřítele během přesunů, při rozvíjení útoku a při vklínění se do obranné sestavy armády s důrazem na směry jeho hlavního úderu. Údery je nutné připravit na komunikační uzly, přepravy a další cíle.

Jedním z nejdůležitějších úkolů je boj s jadernými prostředky nepřítele, které je nutno ničit ihned po jejich zjištění. Nutno počítat s tím, že většinu prostředků jaderného napadení nepřítele (90 %), rozmístěnou v taktické hloubce je možno ničit hlavně raketovým dělostřelectvem svazků, palbou tanků a údery podpůrného letectva.

Palebné působení na nepřítele s přibližováním jeho uskupení k přednímu okraji musí narůstat. Nepřítele na dalekých přístupech a při jeho rozvíjení ničí údery armádní raketové brigády, oddíly vojskových raket a letectvo. V průběhu nepřátelského útoku se postupně využívá všech palebných prostředků.

V celkovém systému paleb je nutné organizovat palby k zabezpečení protizteči (protiúderu), palby k přehrazení mezer a k ochraně boků vojsk armády. Je nutné mít připraveny i údery raketových jaderných zbraní, letectva a ostatních palebných prostředků k za-

bezpečení úderů svazků před přední okraj.

Vzhledem k omezenému počtu jaderných nábojů, které bude mít armáda k dispozici při přechodu do obrany, je nutné věnovat mimořádnou pozornost volbě cílů pro jaderné údery. Při plánování se ve zvýšené míře uplatní větší centralizace. Velitel armády při rozhodování o použití vlastních prostředků bude vycházet z úderů připravených frontem ve prospěch armády a bude často usměrňovat použití raketových prostředků svazků, aby dosáhl požadovaného účinku, protože i v obraně je nutné používat raketových jaderných prostředků hromadně. Vzhledem k nedostatku jaderných nábojů nelze však vyloučit ani jednotlivé údery.

Důležitou úlohu v systému paleb mají **palby proti tankům**. Systém protitankových paleb tvoří palby protitankových prostředků svazků, armády a posilových prostředků. Motostřelecké divize prvního sledu armády bojují s tanky nepřítele zpravidla organickými protitankovými prostředky.

Úspěch obrany bude závislý na účinnosti protitankové obrany. V soudobých podmínkách nabývá na důležitosti především manévrovost prvků protitankové obrany, která umožňuje nejen jejich ochranu před účinky jaderných úderů nepřítele, ale hlavně jejich zásahy na nejvíce nebezpečné směry útoku nepřátelských tankových uskupení. Domnívám se, že tyto požadavky nejlépe splňují protitankové zálohy, organizované od útvaru výše, složené z jednotek a útvarů protitankových řízených střel a bezzákluzového dělostřelectva na obrněných transportérech, protitankového dělostřelectva a tanků, zesílených ženijními zatarasovacími jednotkami. Kromě toho od svazků výše bude nutné počítat s využitím pohyblivých odřadů zatarasova-

cích a se zřizováním minových polí i pomocí vrtulníků, zvláště v hloubce pásma obrany a k umožnění včasného zásahu protitankových záloh. Od zřizování nepohyblivých boků obrany (protitankové rajóny) od útvarů výše bude nutné z výše uvedených důvodů upustit.

Avšak i takové prvky protitankové obrany, jako rotní protitankový opěrný bod, praporeční protitankový uzel, nelze v soudobých podmínkách prvosledových útvarů při přechodu do obrany v dotyku s nepřítelem chápat po staru. Protitanková obrana prvosledových pluků musí zabezpečit udržení klíčových prostorů divize na úkor pasívních směrů. Jejich základem budou zpravidla rotní rajóny obrany, budované jako protitankové a zesílené na hlavních směrech praporečními protitankovými prostředky, popřípadě částí tankového praporu.

Ke zvýšení odolnosti protitankové obrany je nutné využít v plném rozsahu protitankových vlastností terénu často i na úkor dočasné ztráty terénu.

K zabezpečení odolnosti obrany je nutné organizovat palebnou součinnost mezi raketovými vojsky a protitankovými zálohami útvarů, svazků, armády a sladit je s údery letectva.

Ženíjní vybudování obrany v soudobých podmínkách je obzvláště důležité. Musí zabezpečit včasné použití raketových zbraní, ostatních palebných prostředků, manévru a odolnost obrany z hlediska protiatomové ochrany vojsk.

Rozsah ženíjního vybudování bude záviset na situaci při přechodu vojsk do obrany a množství a stupni pohotovosti ženíjních sil a prostředků.

Ženíjní vybudování musí být v souladu se zámyslem operace. Všechna opatření ženíjního vybudování a mas-

kování musí zabezpečovat utajení při budování a zaujetí obrany, ochrany živé síly a bojové techniky před ničivými účinky zbraní hromadného ničení nepřítele a musí přivést nepřítele v omyl o rozmístění hlavního uskupení vojsk v obraně.

Při přechodu do obrany v průběhu útočné operace nelze předpokládat, že pro zaujetí a vybudování obrany bude dostatek času.

V krajních případech se bude jednat o několik hodin pro zaujetí obranné sestavy svazků prvního sledu. Proto bude nutné k vytvoření příznivějších časových podmínek oddálit co nejvíce zahájení protiúderů nepřítele (jadernými údery, činností předsunutých odřadů) a v maximální míře využívat přírodních obranných vlastností terénu. Ženíjních strojů a ostatní ženíjní techniky bude možné v maximální míře využívat počínaje hloubkou obrany divize prvního sledu k zabezpečení raketových prostředků, vojsk PVO, míst velení a svazků druhého sledu.

Útvary svazků prvního sledu musí vynaložit veškeré úsilí k tomu, aby v době asi 4—6 hodin (někdy i dříve) vybudovaly hlavní prvky bráněných prostorů s důrazem na protitankovou obranu. K tomu účelu musí využívat přirozených obranných vlastností terénu a jeho úpravy pomocí trhavín.

Před předním okrajem a hloubce obrany bude nutné zřídít na hlavních směrech zátarasy (i pomocí vrtulníků). Dále je nutné připravit ke zničení některé důležité objekty, eventuálně zatopení vhodných prostorů. V hloubce obrany, kromě výše uvedeného, nutno zaměřit pozornost na ženíjní zabezpečení manévru druhého sledu k protiúderu a také k zesílení obrany částí sil druhého sledu, se kterým se předpokládá zaujetí obrany. Jako poslední se budují záložní a klamné prostory rozmístění vojsk.

Plánování obranné operace a organizace velení (Schéma 3)

Jak jsem uvedl, přechod armády do obrany bude dočasným a vynuceným druhem bojové činnosti. Vojska armády nepřejdou do obrany předem, nýbrž pod tlakem a za převahy nepřítele na určitém směru (směrech). Přechod celé armády do obrany nařídí velitel frontu. K přechodu do obrany částí sil armády vydá nařízení zpravidla velitel armády. V počátečním období války to bude tehdy, podaří-li se nepříteli jaderné údery s překvapením a nebude-li možno vzhledem k vzniklé situaci útočit.

I na tuto eventualitu se musíme připravit předem (v míru). Její realizace závisí na vzniklé situaci po nepřátelském napadení. Proto cílem plánování obranné operace bude, aby ve velmi krátkém čase mohlo být zaujato takové obranné uskupení vojsk, které by umožnilo co nejefektivnější použití raketových jaderných zbraní a ostatních prostředků ničení proti hlavním silám nepřítele. Současně bude nutné plánovat taková opatření, aby byly vytvořeny podmínky k využití raketových jaderných úderů vševojskovými svazky k dokončení úplné porážky nepřítele.

Tuto zásadu je nutno uplatnit jak při plánování (přeplánování) obranné operace armády v počátečním období války, tak i při přechodu armády do obrany v průběhu útočné operace.

Kromě toho v obou případech plánování obranné operace je nutné vytvořit reálné předpoklady k přechodu vojsk armády do útoku (pokračování útoku). Základem plánování obranné operace je rozhodnutí velitele armády a jeho pokyny pro organizaci součinnosti a těch opatření, která zabezpečují úspěšné splnění úkolu.

Při přechodu armády do obrany při zahájení války bude se muset velitel

armády rozhodnout ve velmi složité situaci. Složitost situace při nenadálém napadení nepřítele je dána neznalostí situace některých (zvláště pohraničních) svazků v důsledku ztráty spojení, snížením bojeschopnosti svazků a útvarů napadených jadernými údery nepřítele, ztíženému přesunu druhého sledu a záloh armády z hloubky do plánovaných prostorů a nepřesnou znalostí situace nepřítele, který přešel do útoku.

S vyjmenovanými obtížemi musí být předem počítáno při přechodu vojsk do obrany, nebylo-li možno útočit.

Při upřesněném plánu operace na základě rozhodnutí velitele podle vzniklé situace musí štáb armády rychle realizovat především tato opatření:

- obnovit narušené spojení se svazky a útvary;

- zabezpečit nepřetržité získávání zpráv o nepříteli i o vlastních vojscích (s důrazem na vzdušný průzkum);

- zabezpečit co nejúčinnější použití vojskových a armádních raketových prostředků a letectva ke zničení zbraní hromadného ničení nepřítele a hlavního uskupení pozemních sil nepřítele, která přešla do útoku;

- ničit nepřátelské zálohy přisunované k frontě s cílem využít úspěchu prvního sledu nepřítele;

- upřesnit úkoly svazkům prvního sledu k obraně klíčových prostorů na směrech nepřátelského útoku, zabezpečit přesun určených posilových prostředků svazků z hloubky a na ohrožené směry vysunout protitankové zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací;

- zabezpečit vyvedení svazků druhého sledu a záloh do plánovaných (nebo záložních) prostorů ve složité radiační situaci;

- zabezpečit obnovení bojeschop-

nosti svazků a útvarů, kterým byly způsobeny největší ztráty;

— řídit dokončení mobilizace a vedení zmobilizovaných útvarů (doplňků) do operační sestavy armády (nebylo-li uskutečněno dříve).

Velení vojskům musí být v celém průběhu operace nepřetržitě, pevně a pružně. V nejširším rozsahu a směle je nutno využívat nejnovějších technických prostředků zabezpečujících komplexní mechanizaci a automatizaci základních procesů velení, jeho rychlost a utajení.

Hlavním místem velení je velitelské stanoviště. Kromě toho se velení uskutečňuje z PVS a TVS. VS je nejvýhodnější rozvinout v hloubce 60 až 80 km od předního okraje (státní hranice) v prostoru nedostupném tankům a stranou předpokládaných hlavních směrů útoku nepřítele.

Předsunuté velitelské stanoviště (PVS) se zřizuje tak, aby bylo blízko vojskům, a to zvláště těm, která se brání na hlavních směrech nepřátelského útoku. Předsunuje se blíže k vojskům prvního sledu a rozmisťuje se

v terénu nedostupném tankům, mimo dosah taktických prostředků jaderného napadení nepřítele. V jednotlivých případech může se vytvářet záložní velitelské stanoviště.

Týlové velitelské stanoviště zabezpečuje velení týlu armády a rozmisťuje se v prostorech, odkud je zabezpečeno nepřetržitě velení všem týlovým útvarům a zařízením armády.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že přesune-li se velitel armády na PVS a odtud dále řídí boj, stává se z tohoto místa velení **hlavní místo velení**.

Na všech místech velení je nutné mít spojovací prostředky a tato musí být schopna vzájemně se nahradit. Proto je nutné zabezpečit mezi nimi cílevědomou a vzájemnou informovanost o situaci. Současné podmínky nedovolují ponechávat jednotlivá místa velení po dlouhou dobu v jednom a též prostoru. Aby byla uchráněna před jadernými údery nepřítele, je nutné periodicky měnit prostory jejich rozvinutí v kratších časových lhůtách a k jejich rozmisťování využívat nejen zalesněných prostorů, ale i osad.

VEDENÍ OBRANNÉ OPERACE ARMÁDY

Do zahájení útoku nepřítele činnost armády může být zaměřena ke zmaření příprav nepřítele k útoku nebo k značnému oslabení hlavního uskupení sil nepřítele.

Dovedné použití raketových jaderných zbraní umožňuje zmařit útok nepřítele v libovolné etapě jeho přípravy. Proto způsob protipřípravy (bude-li prováděna) nemůže být stejný jako dříve. Nepřítel nebude v současné době rozvíjet své jaderné uskupení v bezprostřední blízkosti předního okraje obrany, naopak bude je rozptylovat na velkém prostoru, do šířky i do hloubky a odtud je bude z chodu zasazovat

do útoku. Kromě toho ke zmaření útoku nepřítele je třeba způsobit značné ztráty nejenom svazkům prvního sledu, ale i jeho další sledy a zálohy rozbit, narušit systém velení, zničit raketové jaderné prostředky v jejich startovacích postaveních, letectvo na letištích, jaderné náboje ve skladech a na montážních etapách. Je proto třeba na jednotlivá uskupení nepřítele, především na jeho raketové jaderné zbraně, provést systematické údery jadernými chemickými a konvenčními zbraněmi.

Znemožnit útok nepřítele, zvláště v operacích v počátečním období vál-

ky silami a prostředky pouze jedné bránící se armády bude velmi obtížné. Ke splnění tohoto úkolu bude nutno použít i prostředků frontu a v některých případech se zúčastní i prostředky hlavního velení.

V takovém případě raketová vojska a letectvo frontu mohou ve prospěch bránící se armády provést údery na jaderné prostředky nepřítele, na jeho vojska přicházející z hloubky, na místa velení, letiště, železniční uzly, přístavy, přepravy a jiné cíle, které jsou mimo dosah prostředků armády. V těchto úderech se projeví konkrétně účast frontu při maření příprav nepřítele k útoku. V tomto období armáda pak provádí raketové jaderné údery a údery dělostřelectva na bližší uskupení nepřítele, která se připravují k útoku. Síly a prostředky armády je nutné soustřeďovat na boj s taktickými a takticko-operačními prostředky jaderného napadení nepřítele. Současně je nutné ničit hlavní uskupení nepřítele, připravující se k útoku. K úspěšnému splnění těchto úkolů je nutné získat zprávy o uskupení nepřítele a o charakteru jeho činnosti. V prvním pořadí nutno zjistit palebná postavení raketových prostředků nepřítele, rozmístění skladů jaderného a chemického střeliva, montážní základny jaderných nábojů a místa velení.

Upřesňují se prostory rozmístění úderných uskupení nepřítele, především jeho tankových vojsk. To umožní veliteli armády včas stanovit možné prostory rozvinutí vojsk nepřítele a provést na ně soustředěné palebné údery.

Na vojska nepřítele v prostorech soustředění, za přesunu i v prostoru rozvinutí lze za výhodných meteorologických podmínek někdy provést po-

zemní jaderné údery. Tyto údery umožní nejen způsobit nepříteli těžké ztráty na živé síle a bojové technice, ale vytvořením radioaktivních stop s vysokou úrovní radiace, znesnadní se mu i manévry. Radioaktivním zamořením prostorů rozmístění vojsk a os přesunu nepřítele se do značné míry sníží jeho možnosti manévru, povede k nahuštění jeho vojsk před zamořenými prostory a vytvoří výhodné podmínky pro další údery jadernými a chemickými zbraněmi a údery letectva. Současně s údery na přesunující se uskupení nepřítele a na jeho raketové jaderné prostředky organizují se v rámci armády opatření ke zvýšení pohotovosti k odražení útoků nepřítele. Svazky prvního sledu zesilují pozorování bojiště, vedou boj s průzkumem nepřítele, zesilují obranu na ohrožených směrech a pokračují v ženíjním budování.

Svazky druhého sledu armády, zálohy všeho druhu a místa velení v této době dokončují manévry do určených prostorů a plní stanovené úkoly. Ženíjní vojsko v tomto období pokračuje v plnění úkolů vyplývajících z plánu ženíjního zabezpečení (manévry POZ a ženíjních záloh na ohrožené směry) a současně buduje nebo zesiluje ženíjní zátarasy na ohrožených směrech.

Charakteristickou zvláštností bojové činnosti vševojskové armády do zahájení útoku nepřítele je i ta okolnost, že v jednotlivých případech mohou vzápětí po raketových jaderných a chemických úderech provést úder vševojskové svazky s cílem dovršit zničení uskupení nepřítele, který se připravuje k útoku. Těmto svazkům může být dán i úkol ovládnout výhodné prostory pro další vedení obranné operace nebo zabezpečit přechod vojsk frontu do útoku. Tento úder lze uskutečnit na rozkaz velitele frontu.

Vedení bojové činnosti v průběhu útoku nepřítele

Nejobtížnější podmínky pro boj vzniknou tehdy, když na počátku války nebo v průběhu útoku frontu přejde nepřítel ihned za jadernými údery do útoku nebo povede silný protiúder.

Při nenadálém napadení nepřítelem velitel armády a velitelé všech stupňů musí okamžitě vyvést vojska, štáby a zařízení do předem stanovených prostorů rozptýlení, v nutných případech organizovat opatření k odstraňování následků jaderného napadení a současně s tím upřesnit úkoly k obraně. Obtížnost této situace bude znásobena ještě tím, že veškerá činnost velitelů, štábů a vojsk bude probíhat v nejasné a rychle se měnící situaci. Úspěšné rozvinutí vojsk armády k odražení útoku nepřítele bude často záviset na rozhodné iniciativní a směle činnosti velitelů všech stupňů.

V dané situaci má rozhodující význam průzkum. Průzkum musí dát v omezené časové lhůtě veliteli armády nutné podklady pro jeho rozhodnutí.

Velitel armády na základě zpráv o nepříteli a znalosti situace musí okamžitě upřesnit úkoly raketovým vojskům, vševojskovým svazkům a vojskům PVO.

Raketová vojska v tomto období mohou plnit tyto hlavní úkoly:

- ničit prostředky jaderného napadení nepřítele;
- rozdrtit jeho hlavní uskupení, především tankové jednotky;
- ničit místa velení.

Úspěšné splnění těchto úkolů umožní svazkům armády včas vyjít do stanovených rajónů obrany a organizovaně zahájit boj s útočícím nepřítelem.

Jedním z důležitých opatření, zabezpečujících rozvinutí vojsk, je včasné vyvedení útvarů (svazků) ke státní hranici.

V souhlase s rozhodnutím velitele

armády, svazky a útvary po vyhlášení bojového poplachu se přesunou do určených prostorů a podle situace zaujmají hlavní rajóny obrany a klíčová postavení na směru útoku jaderných uskupení nepřítele.

Vševojskové svazky prvního sledu po obdržení úkolu od velitele armády se rychle přesunou do určených pásem a zaujmají hlavní rajóny obrany, na jejichž udržení závisí úspěch obranného boje. V řadě případů tyto svazky budou nuceny vstoupit přímo do střetného boje s předsunutými jednotkami útočícího nepřítele. Pronikající uskupení nepřítele musí být zničena údery vojskových i armádních raketových jaderných prostředků, údery dělostřelečtva i letectva, aby svazky mohly vyjít do určených prostorů.

Jsou-li tyto prostory obsazeny nepřítelem, pak svazky prvního sledu podle situace buď z chodu ničí nepřítele protiztečí nebo zaujmou obranu v jiných výhodných prostorech tak, aby bylo možné zabránit pronikání nepřítele do hloubky.

Druhý sled armády a zálohy všeho druhu zaujmají stanovené prostory a připravují se k úkolu. Část sil druhého sledu může být použita ke zničení vzdušných výsadek a diverzních skupin nepřítele v operační hloubce. Některé divize druhého sledu budou nuceny vstoupit do boje s uskupením nepřítele, které proniklo do operační hloubky a ničit ho protiúderem, z chodu vzápětí po atomových úderech. Činnost těchto svazků musí být smělá, rychlá a rozhodná. Vzdušné výsadky nepřítele nutno zničit ještě před tím, než se spojí s útočícími vojsky.

Podle situace může podle rozhodnutí velitele armády část svazků a útvarů druhého sledu předem zaujmout obranu důležitých prostorů a klíčových postavení na hlavním směru útoku ne-

přítele. Toto opatření může zabezpečit manévry ostatních sil a prostředků a vytvořit podmínky k armádnímu protiúderu a rozbit nepřitele, který pronikl.

Přechází-li armáda do obrany v průběhu útočné operace frontu, je nutné vytvářet uskupení vojsk pro obranu v průběhu útočné činnosti, kdy hlavní síly armády jsou v prvním sledu v bezprostředním dotyku s nepřítelem.

V této situaci se musí velitel armády rozhodovat ve velmi krátkých

časových lhůtách a manévrem vytvořit nutné obranné uskupení v průběhu boje. Především rychle přeskupit svazky (útvary) na nejohroženější směry.

Při překvapivém úderu nepřítele v počátečním období války a při přechodu armády do obrany v průběhu útočné operace frontu bude se její obranné uskupení vytvářet zpravidla v průběhu bojové činnosti při odrážení útoku nepřítele podle výše uvedených zásad.

Armádní protiúder (schéma 4)

V soudobém obranném sražení nelze se spoléhat na to, že protivník bude útočit silným uskupením jen na jednom směru. Vojska armády musí být připravena k obraně v obtížnějších podmínkách. Nepřítel bude rozhodně používat jaderných zbraní na celou hloubku obranné sestavy a útok povede na několika směrech. V takových případech může dojít v obranné operaci k velmi složité situaci. Tanková uskupení nepřítele mohou proniknout na směrech útoku do různých hloubek. Svazky prvního sledu povedou urputné boje s uskupeními protivníka, která pronikla, jiné svazky druhého sledu budou ničit nepřátelské výsadky v operační hloubce, zatímco některé svazky utrpí vážné ztráty jadernými údery a mohou být částečně nebo úplně vyřazeny z boje.

V obranných bojích svazků prvního sledu zhodnotí velitel armády situaci, určí hlavní směry nepřátelského útoku a současně bude činit opatření, aby nepřítel nepronikl do hloubky obrany armády, a aby ho zničil po částech. Při tom je důležité nerozptylovat úsilí vojsk armády na všechny směry nepřátelského útoku. Hlavním úkolem velitele armády bude určit hlavní uskupení nepřítele, které nejvíce ohrožuje splnění úkolu armády, a organizovat

jeho zničení raketovými jadernými zbraněmi a protiúderu druhého sledu a záloh armády.

Ke splnění tohoto úkolu je povinen velitel armády vyčlenit potřebné síly a prostředky k zabezpečení úporné obrany na ostatních směrech.

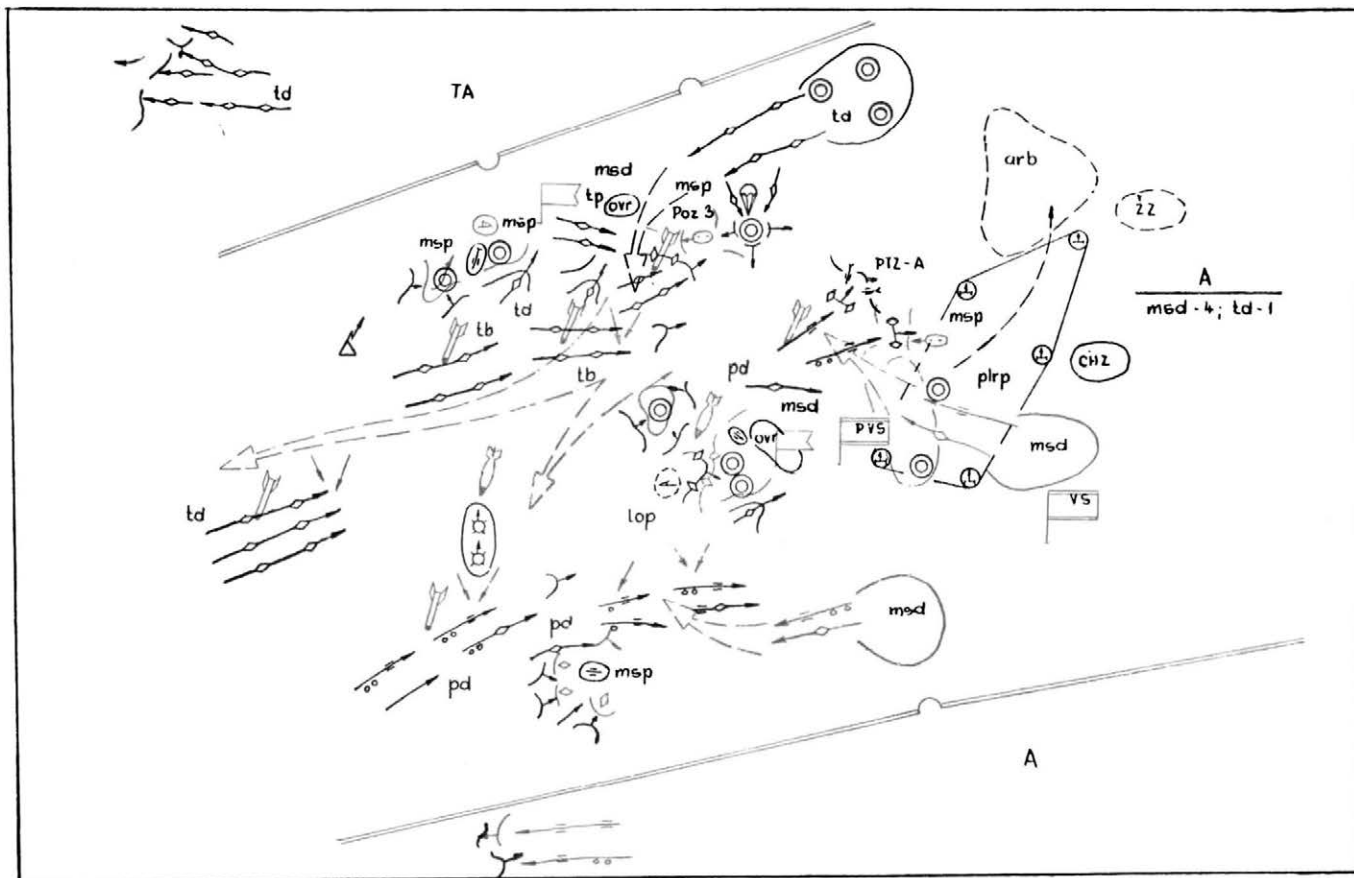
Štáb armády v tomto období musí zabezpečit i včasné přijímání hlášení o situaci od podřízených, vyhodnocovat situace a veliteli armády předkládat nejvýstižnější propočty a údaje nutné k nejúčelnějšímu rozhodnutí o protiúderu.

Při hodnocení situace nepřítele velitelem armády před rozhodnutím o protiúderu je nutné vzít v úvahu nejen síly, které jsou v bezprostředním dotyku s vojsky armády, ale i ty síly a prostředky, které může nepřítel přisunout k rozvíjení úspěchu na hlavním směru z hloubky nebo z podružných směrů.

Při útoku nepřítele na směrech jsou velmi dobré podmínky k protiúderu do boku a týlu útočících uskupení.

Dále je nutné určit cíle jaderných úderů, množství jaderných nábojů a vyčlenit k tomu potřebné útvary a jednotky raketových vojsk a určit cíle pro podpůrné letectvo. K vytvoření protiúderného uskupení a dovršení zničení nepřítele je nutné vyčlenit potřebné

PROTIŮDER V ARMÁDNÍ OBRANNĚ OPERACI

množství sil a prostředků pozemních vojsk.

Raketová vojska a podpůrné letectvo provedou před zahájením protiúderu mohutný a neočekávaný úder na nepřátelské uskupení na směru protiúderu.

Hlavní cíle raketových jaderných úderů, popřípadě úderů ostatních zbraní mohou být prostředky jaderného napadení nepřítele, místa velení a naváděcí stanoviště, hlavní uskupení nepřítele, které se vklínílo do obrany a z hloubky přicházející zálohy.

Rozdělení cílů mezi raketová vojska, letectvo a dělostřelectvo se uskutečňuje podle důležitosti těchto cílů, množství a mohutnosti jaderných nábojů, které má velitel armády k dispozici, a podle jejich dostřelu.

V některých případech podle situace bude výhodnější provést jaderné a letecké údery na hlavní uskupení nepřítele dříve, před zahájením armádního protiúderu, způsobit nepříteli vážné ztráty a získat tak čas pro organizaci úderu. K jeho zabezpečení může být někdy výhodné předem zaujmout části sil druhého sledu a záloh připravené prostory, které přehrazují hlavní směr útoku nepřítele.

Velitel armády se musí rozhodnout tak, aby ve velmi krátkém čase vytvořil potřebné uskupení sil a prostředků k armádnímu protiúderu a toto uskupení zabezpečil před údery nepřítele (PVO).

Součástí protiúderného uskupení mohou být svazky a útvary prvního sledu z úseků, kde nepřítel neútočí. Tato vojska musí být rychle přeskupena na určité směry a musí jim být poskytnut nezbytný čas k přípravě nových úkolů.

Vyžaduje-li to situace, mohou být do protiúderného uskupení členěny i útvary a svazky, které byly zamořeny radioaktivními látkami, avšak ne-

ztratily bojeschopnost. Hygienickou očistu a dezaktivaci provedou tato vojska až po protiúderu.

Každý svazek, který se zúčastní protiúderu, musí dostat konkrétní úkol, který obsahuje směr útoku, čáru rozvinutí a dobu zahájení protiúderu. Úkoly svazků se určují zpravidla na celou hloubku protiúderu.

Nejvýhodnější je zahájit protiúder, když bojová sestava útočících vojsk nepřítele je narušena a oslabena, jeho bližší zálohy jsou rozptýlené a příchod záloh z hloubky je zdržován jadernými údery a letectvem. Je to tehdy, je-li poměr sil na daném směru vyrovnaný, což umožňuje nejen rozbít útočící uskupení nepřítele, ale i vytvořit podmínky pro přechod do útoku.

Vojska protiúderného uskupení se budou přesunovat na čáry rozvinutí pod ochranou svých čelních útvarů a průzkumných jednotek. Bojová činnost vojsk protiúderného uskupení bude mít zpravidla charakter střetného boje (sražení).

K zabezpečení současného vyvedení vojsk do prostorů, odkud budou zahajovat protiúder, musí ženijní útvary armády odstranit překážky na osách přesunu a bude-li to nutné, připravit nové osy přesunu.

Dovolí-li to situace, je výhodné vyvést vojska protiúderného uskupení na čáru rozvinutí za snížené viditelnosti, nejlépe v noci.

K zabezpečení úspěchu může být v některých případech použito taktických vzdušných výsadků, které obsadí a udrží nejdůležitější prostory na směru protiúderu, kterými mohou procházet zálohy nepřítele z hloubky nebo jimi mohou nepřátelské jednotky ustupovat.

Svazky prvního sledu protiúderného uskupení, po nezbytných opatřeních, útočí na nepřítele z chodu, bezprostředně po raketových jaderných úde-

rech, provádějí rozhodné údery a ničí nepřítele po částech.

Rozhodující význam k dosažení úspěchu má počáteční úder vojsk protiúderného uskupení. Podaří-li se v krátké době rozbít čelní útvary nepřítele, vytvoří se tím podmínky pro splnění hlavního úkolu — to je rozbít nepřátelského uskupení, které proniklo do hloubky obrany.

Protiúder do boku nepřítele umožňuje vyjít do týlu jeho hlavních sil, přetrnout jeho komunikace a izolovat hlavní síly od ostatních sil a záloh.

Velitel armády musí zabezpečovat narůstání úsilí v průběhu protiúderu. K tomu využívá zálohy armády, uskutěčňuje manévry silami a prostředky z jiných úseků obranného pásma armády a nařizuje přejít do útoku těm vojskům, která se bránila na směru protiúderu.

Z á v ě r

Vševojsková armáda může přejít do obrany a vést obrannou operaci jak v počátečním období války, tak i v průběhu útočné operace frontu. K tomu podle situace použije buď všech sil a prostředků, nebo jejich částí. Přechod vojsk do obrany bude organizován v dotyku s aktivním nepřítelem; k zaujetí obranné sestavy, k jejímu ženíjnímu zabezpečení a organizaci systému paleb bude málo času.

Proto rozhodujícím činitelem, na jehož efektivní použití bude záviset úspěch obranné operace (boje), budou raketové jaderné prostředky. Jejich účelné a dovedné použití musí zabezpečit nejen zaujetí obranné sestavy, ale především zničení hlavního protiúderného uskupení nepřítele, umožnit úspěšně vést obrannou operaci a zabezpečit přechod hlavních sil armády do protiútoků.

V průběhu obranné operace může uskutečnit armáda postupně několik protiúderů. Mohou být vedeny na jednom směru, nebylo-li prvním úderem dosaženo očekávaných výsledků.

Postupné protiúderu na různých směrech je možno organizovat tehdy, je-li v zámyslu operace předvídáno rozbít nepřátelské uskupení nejdříve na jednom směru a pak, po přeskupení sil a prostředků, na jiném směru.

Má-li být protiúder úspěšný, musí být dosaženo úplného zničení nepřítele a tím vytvořeny podmínky pro přechod do útoku.

Neumožňuje-li situace přejít do útoku, organizuje velitel a štáb armády upevnění dosažených čar, nejdůležitějších prostorů a postavení. K tomu je nutné svazky a útvary vhodně přeskupit.